

**Інноваційні форми і методи
викладання предметів духовно-морального спрямування**

Галина Сохань

Інноваційні типи уроків для предметів духовно-морального спрямування

- Академічна свобода педагога у виборі типу уроку
- Бінарний урок.
- Урок– інтерв'ю.
- Урок-віртуальна екскурсія сакральними пам'ятками світу.
- Урок просто неба (пенерні уроки).
- Урок на підприємстві.

Бінарний урок

- Спільна (інтегрована) тема з двох предметів (галузей).

Наприклад, історія + христ. етика – тематика хрещення України-Русі, музичне мистецтво + христ. етика «Християнські мотиви в музичному мистецтві», українська література + христ. етика («Біблійна тематика у творчості Тараса Шевченка»).

- Тривалість бінарного уроку: 45 хв. + 45 хв.
- Два педагоги на бінарному уроці; (педагог, едвайзер).
- Світ сприймається учнями інтегровано, крізь отримані знання, інтегровано формуються знання, уміння, навички крізь призму двох предметів.

Урок-інтерв'ю. Методика проведення

- Виберіть учня, який зіграє роль персонажа (бібл., істор., літ.)
- Підготуйте його: зовнішній вигляд (елементи одягу), акторські манери, великий обсяг знань про героя та епоху, яку представляє учень-персонаж.
- Попрацюйте з учнями: розкажіть, хто прийде до них в гості на інтерактивний урок. Учні завчасно складають запитання, на які хотіли б отримати відповіді від учня-персонажа (10-15 запитань: життєпис, творчість, епоха, побут). Відредагуйте запитання учнів.

Урок-інтерв'ю. Методика проведення (діалогова форма навчання)

1. Вступне слово учня-персонажа від першої особи – я (3-5 хв.);
- питання-відповіді (живе спілкування з учнями – 20-25 хв.).

Перелік орієнтовних запитань учнів до персонажа (апостола Павла)

1. Яким було у тебе дитинство?
2. Як ти вчився у школі?
3. Чи правда, що ти вмів робити намети? Для чого ти робив їх? Як вони виглядали? (Дії 18:3)
4. Чому у тебе спершу було ім'я Савло, а потім – Павло?

Урок-інтерв'ю. Методика проведення

5. Чи легко тобі було проповідувати Слово Боже? Чому?

6. Ти багато подорожував. А які подорожі запам'ятались тобі найбільше і чому?

7. Як ти встигав написати так багато послань?

8. Чи ризикував ти життям, проповідуючи Слово Боже? Чи боявся це робити?

Урок-інтерв'ю. Методика проведення

Перелік орієнтовних запитань персонажа (апостола Павла) до учнів

1. Що це таке (показує на смартфон чи інший предмет ХХІ ст.)?
Учень доступним способом повинен розповісти про незнайомий для ап. Павла предмет.
2. А як ти вчишся?
3. Хто з Вас читав мої послання? Що з них запам'яталось найбільше?

Урок-інтерв'ю. Методика проведення

- **Подарунки** для усіх учасників уроку від учня – персонажа (наприклад, на саморобному «папірусі», інтерактивних смайликах напишіть ключові цитати ап.Павла, Св.Миколая, Тараса Шевченка тощо, використайте при цьому відповідні шрифти).
- **Важливо:** вчитель на такому уроці є лише модератором: максимальні затрати часу на підготовку, натомість на уроці лише контролює освітній процес.
- Подякуйте всім за роботу!

Урок просто неба

- Урок на свіжому повітрі (теми з предметів духовно-морального спрямування про шанобливе ставлення до природи).
- Безпечне навколишнє середовище.
- Сприятливі погодні умови.
- Адаптована до навчання ділянка біля освітнього закладу: наприклад, паркова територія тощо.
- Умова: спільне бажання учасників освітнього процесу в проведенні такого уроку.

Урок на підприємстві

- Екскурсія на місцеве підприємство (ознайомлення з правилами поведінки на підприємстві).
- Безпечне середовище.
- Учень – активний учасник виробництва (наприклад, випікання хліба, мотиваційних листівок, волонтерська діяльність на базі ЗЗСО тощо – теми уроків про працелюбність, розвиток здібностей, таланти тощо).
- Уроки – квести.

Урок на підприємстві

- Умова: спільне бажання учасників освітнього процесу в проведенні такого уроку.
- Важливе: такі уроки сприяють формування в учнів певних компетентностей, зокрема, підприємливості, фінансової грамотності.

Будьте креативними і цікавими для учнів!

Уроки екскурсії

- Сакральні пам'ятки рідного краю;
- Уроки-екскурсії: інтерактивні екскурсії з використанням відповідних програм.
- Наприклад, Національна бібліотека Великої Британії, відділ релігійної книги

<https://www.bl.uk/british-library-treasures/articles/faith-and-religions>

Домашнє завдання: здійсніть віртуальну екскурсію сакральними пам'ятками України, опишіть їх.

Вікторини (інтерактивна форма (кахут, гугл-форми, ін.) як спосіб активізації знань учнів (на прикладі Біблії як джерела християнської моралі, сакральної пам'ятки)

- Запропонуйте учням взяти участь в інтегрованій вікторині, брейн-ринзі, ток-шоу.
- Підготуйте для них тестові завдання, які інтегрують знання наприклад, Біблії та інших галузей чи предметів.
- Сформулюйте запитання. У запитанні подайте посилання на Біблію, де знаходиться правильна відповідь. Таким чином учень зможе перевірити правильність вибраної ним відповіді, а ви – уміння учня користуватися Біблією.
- Запропонуйте учням з трьох-чотирьох запропонованих варіантів відповідей вибрати єдину правильну.

Медицина і Біблія

Окрім основної своєї діяльності, лікарем (Кол. 4, 14) був

- Пророк Єзикеїл
- Понтій Пилат
- **Євангеліст Лука**

Що, на думку старозавітного Йова, *«смерть завдають нерозумному»*(Йов.5, 2)?

- Пестощі
- **Заздрощі**
- Лінощі

Ботаніка і Біблія

Яку рослину першою Ной посадив після потопу? (Бут. 9, 20)

- Смоківницю
- **Виноград**
- Пальму

Серед якої річкової рослини фараонова донька побачила кошик, в якому лежав хлопчик, якому пізніше дали ім'я Мойсей. (Вих.2, 5)

- Просо
- Кукіль
- **Очерет**

!!! Біблійні ботанічні сади.

Географія і Біблія

На якій горі зупинився Ноїв ковчег? (Бут.8,4).

- Говерла
- **Арарат**
- Піп Іван

У якій річці Іван Предтеча хрестив Ісуса Христа? (Мт.3,13)

- Дніпро
- **Йордан**
- Дністер

Музичне мистецтво і Біблія

На місці пропуску в біблійній цитаті впишіть пропущене слово, назву одного з найдавніших щипкових музичних інструментів: «*Хваліть Господа гуслами, співайте Йому з десятиструнною, заспівайте Йому нову пісню...*» (Пс.32, 2-3)

До слова, зображення арфи знаходимо на фресках Софійського собору в Києві. Він міг налічувати до 47 струн.

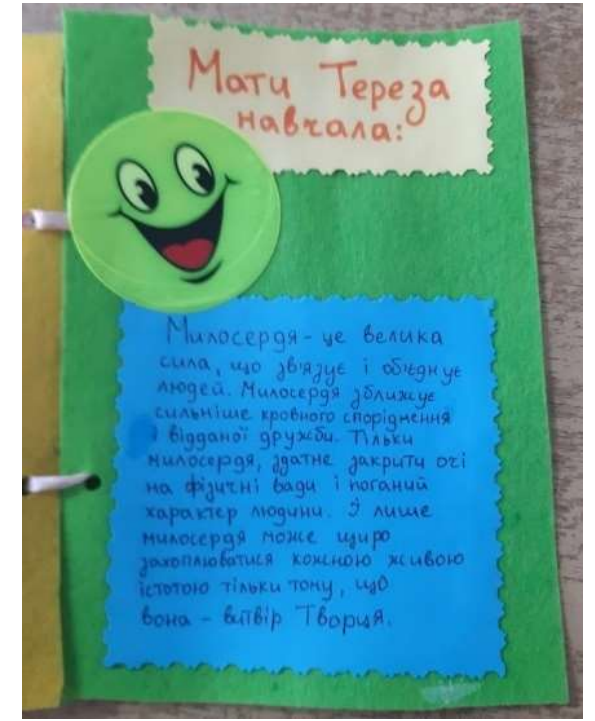
- **Арфа**
- Бандура
- Кобза

На якому музичному інструменті грали люди (таким чином виявляли свою радість), коли почули про те, що царем став Соломон – син Давида? (1 Цар. 1, 39-40) До речі, це один із улюблених народних музичних інструментів в Україні, відомих ще в княжі часи, часто згадується у народних піснях та казках.

- **Трембіта**
- Флейта
- **Сопілка**

Наочні методи роботи. Інтерактивна книга. Що таке артбук?

- креативна книга;
- книга зроблена своїми руками і власноруч проілюстровану;
- артбуки можна робити з абсолютно різних матеріалів: паперу, дерева, пластику, текстилю тощо.
- Творча майстерня «Розвиток творчого мислення учнів на уроках предметів морального спрямування»

Вишиті Євангелія майстринею Оленою Медведєвою

Олена Медведєва, літераторка та майстриня з Рівного, вишиває книги. Вона вишила чотири Євангеліє, які зберігаються у дерев'яному футлярі. Розмір сторінок 60x42 см.

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%94%D0%B2%D0%B0_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0_%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0

<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2813879-majstrina-z-rivnogo-visila-vrucnu-evangelie-vid-matvia.html>

Письмові роботи як форма активізації мислення учнів, їх навчання і виховання

Написання есе

Есе – власне висловлювання.

Обсяг: до 10-12 речень.

Мова: жива мова, емоційна лексика.

Структура: довільна.

1. Герої серед нас.
2. Чи варто бути справедливим? Чому?
3. Божі заповіді – моральні орієнтири чи строгі заборони?
4. Як ставити цілі і досягати їх у житті?
5. Для чого нам перешкоди у житті? Як навчитися їх долати?

Письмові роботи як форма активізації мислення учнів, їх навчання і виховання

Написання есе

Есе – власне висловлювання.

Обсяг: до 10-12 речень.

Мова: жива мова, емоційна лексика.

Структура: довільна.

1. Герої серед нас.
2. Чи варто бути справедливим? Чому?
3. Божі заповіді – моральні орієнтири чи строгі заборони?
4. Як ставити цілі і досягати їх у житті?
5. Для чого нам перешкоди у житті? Як навчитися їх долати?

Робота в парах, трійках, групах на уроках предметів

Займи позицію

1. Три позиції: **ТАК, НІ, НЕ ЗНАЮ.**
2. Робота в групах. Учні об'єднуються в три групи залежно від того, яку позицію обрали.
3. Кожна група наводять свої аргументи (3-4).
4. Учні мають право змінювати свою позицію, переходити від одного стола до іншого.

Світлофор

<https://galasoh.blogspot.com/2021/12/blog-post.html>

Робота в парах, трійках, групах на уроках предметів

Займи позицію

1. Три позиції: **ТАК, НІ, НЕ ЗНАЮ.**
2. Робота в групах. Учні об'єднуються в три групи залежно від того, яку позицію обрали.
3. Кожна група наводять свої аргументи (3-4).
4. Учні мають право змінювати свою позицію, переходити від одного стола до іншого.

Світлофор

<https://galasoh.blogspot.com/2021/12/blog-post.html>

Тема для обговорення «Бути вільним означає бути відповідальним». Любомир Гузар.

Дидактичні вправи для створення доброзичливої атмосфери

1. Коло усмішок.
2. Коло побажань.
3. «Австралійський дощ».
4. Поділитися добром (тижневик доброти)
5. «Я дякую тобі за ... » (метод незавершеного речення)